Gemeente Amsterdam

Vraag 4.2 Financiering Jeugdzorg
N.a.v. de begroting 2026: 1. Hoe zien de prognoses eruit? 2. Welke grote keuzes moeten er gemaakt worden? 3. Welke bezuinigingen vanuit het rijk zijn niet gecompenseerd?
Antwoord (max. 1 A4)
1. Hoe zien de prognoses eruit? De jeugdbegroting staat structureel onder druk en daalt naar verwachting met €60 miljoen in 2029 ten opzichte van 2026. Landelijk is sprake van een neerwaartse bijstelling van €1,2 miljard, waarvan circa 5% doorwerkt naar Amsterdam. De huidige prognoses laten zien dat de uitgaven voor Jeugd hoger uitvallen dan het vastgestelde financiële kader. De in de begroting 2026 opgenomen budgetten voor individuele betaalovereenkomsten (IBO, €36,3 miljoen) en persoonsgebonden budgetten (PGB, €14,5 miljoen) lijken op basis van de eerste prognoses niet toereikend. Bij de Kadernota zijn deze budgetten incidenteel opgehoogd naar €40,7 miljoen (IBO) en €15,2 miljoen (PGB). Tegelijk zijn maatregelen ingezet om de kosten te beheersen, maar de effecten hiervan worden minder snel gerealiseerd dan bij de begrotingsopstelling is verondersteld. **2. Wat is de opgave?** Amsterdam zet structureel meer jeugdhulp in dan vergelijkbare gemeenten. Dit vertaalt zich in meer ambulante ondersteuning, langere trajecten en beperkte afschaling. Investeringen in preventie leiden niet tot minder inzet van aanvullende jeugdhulp; nieuwe inzet stapelt zich op bestaande ondersteuning in plaats van deze te vervangen. Deze ontwikkeling hangt samen met een manier van sturen die vooral faciliteert en onvoldoende begrenst. Instroom, duur en afschaling worden beperkt gestuurd, terwijl budgetten de groei volgen in plaats van normeren. Hierdoor ontbreekt effectieve beheersing van inzet en middelen. Dit is niet alleen een Amsterdams vraagstuk, maar hangt ook samen met de inrichting van het jeugdstelsel. Tegelijk is er binnen de gemeentelijke invloedsfeer ruimte om keuzes te maken die bepalen hoe sterk dit patroon zich manifesteert. We blijven daarbij handelen vanuit aannames over hoe het systeem werkt, waardoor maatregelen onbedoeld het probleem versterken dat ze juist moeten oplossen[1]. Zolang deze aannames impliciet blijven, blijven we meer van hetzelfde doen met dezelfde uitkomst. Dit betekent dat het vraagstuk niet primair ligt in de uitvoering, maar in de manier waarop het systeem is ingericht en aangestuurd. De volgende keuzes maken expliciet welke aannames we loslaten en waar we anders op gaan sturen **3. Welke grote keuzes moeten gemaakt worden?** **Keuze 1** We erkennen dat de huidige uitkomst, stapeling van voorzieningen die elkaar niet vervangen geen incident is, maar een logisch gevolg van hoe het systeem werkt. Nieuwe maatregelen binnen dezelfde logica leiden tot meer van hetzelfde. We kiezen er daarom voor deze lijn niet voort te zetten. Niet alle problemen zijn met zorg op te lossen en het systeem kent grenzen. Begrenzen betekent dat niet alles kan worden opgevangen en dat daar risico's bij horen. Zonder deze erkenning blijven we sturen op een manier die het patroon in stand houdt. **Keuze 2** We sturen de onderdelen, informele netwerken, sociale basis, wijkteams en aanvullende jeugdhulp als één samenhangend systeem, zonder nieuwe structuren toe te voegen. We maken expliciet wie beslist, wie de gevolgen draagt en wie eigenaar is van het geheel. De regie komt meer bij het wijkteam, dat eigenaar is van de casus. De huidige situatie wordt gekenmerkt door gedeelde verantwoordelijkheid zonder eigenaar. Complexiteit wordt vermeden of doorgeschoven omdat deze duur, intensief en onvoorspelbaar is, terwijl lichtere hulp sneller instroomt. Wijkteams verwijzen door om druk en risico te verminderen, aanbieders behandelen zonder te sturen op afbouw en trajecten lopen door zonder duidelijke eindafweging. Dit beeld wordt

bevestigd door meerdere onderzoeken[2] [3]. Deze verschuiving naar heldere verantwoordelijkheid is een voorwaarde voor alle andere keuzes.

Keuze 3

We stoppen met het onbeperkt faciliteren van jeugdhulp en begrenzen instroom, duur en intensiteit. Dit is geen oplossing voor alle onderliggende problematiek, maar een noodzakelijke voorwaarde om het systeem beheersbaar te houden. Jeugdhulp wordt een laatste stap; inzet vanuit netwerk, sociale basis en wijkteam wordt eerst benut. We beëindigen openeinde trajecten: elk traject start met een vastgestelde duur, doel en afbouw, en verlenging is een expliciete keuze. Voor IBO's geldt dat deze niet starten zonder vooraf vastgelegde duur en afbouw naar vervolg. Onderzoek laat zien dat trajectduur sterk varieert en daarmee beïnvloedbaar is[4] en dat kostenontwikkeling samenhangt met duur en intensiteit van trajecten[5]. Binnen deze lijn begrenzen we ook de uitwijk naar duurdere vormen van zorg. Het huidige systeem creëert een uitwijkroute naar zwaardere zorg en PGB wanneer regulier aanbod tekortschiet of wachttijden ontstaan[6]. PGB wordt daarom niet ingezet als alternatief voor tekortschietend aanbod, maar alleen bij aantoonbare meerwaarde. We sturen op twee doelen: beheersing van het systeem en effect voor het gezin. Niet alles wordt opgelost; het moet voldoende zijn om verder te kunnen.

Keuze 4

We stoppen met het stapelen van hulp en sturen op effect. Het toevoegen van zorg is niet langer het primaire antwoord op problemen. Het doel van ondersteuning is dat gezinnen weer regie krijgen en zonder voortdurende inzet van zorg verder kunnen. Dit betekent dat we niet langer sturen op het volledig oplossen van problemen, maar op het vermogen van gezinnen om met hun situatie verder te kunnen. Zonder deze verschuiving leidt begrenzen tot het verplaatsen van het probleem in plaats van het verminderen ervan. Er is op dit moment beperkt zicht op de effectiviteit van jeugdhulp en de relatie tussen inzet en afname van zwaardere zorg[7]. We sturen daarom op wat inzet oplevert en financieren alleen wat aantoonbaar bijdraagt aan dit effect.

4.Welke landelijke effecten raken voorgestelde keuzes?

Het wetsvoorstel Reikwijdte, die in de maak is met als doel om tot krimp te komen en een financieel houdbaar stelsel te realiseren, biedt nog onvoldoende houvast voor de besparing en transformatieopgaven. Dit is door de VNG en de G4 teruggegeven in de internet consultatie. De grote keuzes die nog gemaakt moeten worden binnen deze wet hebben impact op ons stelsel.

5.Welke bezuiniging vanuit het Rijk zijn niet gecompenseerd?

De genoemde besparingsopgave loopt parallel met de transformatieopgaven in lijn met de Amsterdamse Jeugdvisie. Voor de uitvoering daarvan zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld (€ 15 miljoen in 2026–2027, aanvullend € 10 miljoen via Begroting 2026 in 2026–2027 en € 1,5 miljoen voor de Transformatiemotor in 2026–2027). Tegelijk is er onzekerheid over besluitvorming van het Rijk na het tweede rapport van de deskundigencommissie Van Ark (verwacht januari 2027) en de doorwerking daarvan in de rijksbegroting vanaf 2028. Vanaf 2028 staan de middelen waarvoor we op het rijk rekenen, maar die nog niet ontvangen zijn als ramingsrisico* in de begroting. Dit gaat om ongeveer structureel € 33 miljoen per jaar. In de Begroting 2026 is structureel € 20 miljoen gereserveerd vanaf 2028, die beschikbaar wordt gehouden voor het geval er na het tweede rapport van de commissie Van Ark onvoldoende middelen vanuit het Rijk komen.

* Het ramingsrisico is oorspronkelijk ingesteld bij de Begroting 2022, omdat in de Hervormingsagenda Jeugd maatregelen waren opgenomen waarvoor landelijke maatregelen moesten volgen en additionele dekking voor deze transformatieopgaven werd verwacht. Voor Amsterdam was toen niet zeker of extra Rijksmiddelen zouden volgen, en bovendien werd het niet realistisch geacht dat alle hervormingsmaatregelen volledig en tijdig zouden worden doorgevoerd.

Bronnen

Gemeente Amsterdam

[1] Sharon Stellaard, *Boomerangbeleid. Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs en jeugdzorg*, 2018
[2] Rekenkamer Amsterdam, *Jeugdhulp in Amsterdam*, p. 36–39
[3] Cebeon, onderzoek jeugdhulp Amsterdam, p. 33–35
[4] I&O Research / CBS, *Trajectduur jeugdhulp*, p. 4–6
[5] AEF, *Stelsel in groei*, p. 12–15
[6] KPMG, *Tarievenonderzoek PGB Jeugd Amsterdam*, p. 6–7
[7] Rekenkamer Amsterdam, *Preventieve jeugdhulp*, p. 18–22

Financiële en personele gevolgen

Geef hier aan wat eventuele financiële consequenties zijn qua investeringen en/of exploitatie.

Breng daarbij, waar van toepassing, apparaatslasten (incl. overhead) en implementatiekosten in beeld.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	structureel

Als er sprake is van een toe-of afname van personeel, geef dan aan hoeveel FTE het betreft.

Personele consequenties	2026	2027	2028	2029	2030	structureel
Aantal FTE* dat samenhangt met stoppen met intensivering of beleid						
Aantal FTE* dat samenhangt met starten met intensivering of beleid						
Incidenteel? Zo ja, tot wanneer?**						

* Dit betreft het totale aantal te verwachten fte's, ambtelijk en inhuur.

**Incidenteel houdt in dat er een link is tussen de tijdelijke impuls met incidentele middelen. En heeft daarmee een expliciete einddatum.